

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

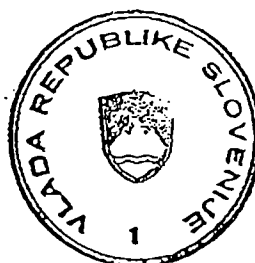
Številka: 812-07/2002-1
Ljubljana, 30.05.2002

Na podlagi 93. člena Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 64/94, 33/00 in 87/01) je Vlada Republike Slovenije na 76. redni seji dne 30.05.2002 pod točko 2C sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije je sprejela Doktrino zaščite, reševanja in pomoči v predloženem besedilu (gradivo Ministrstva za obrambo, št. 807-00-5/2000-6 z dne 22.5.2002, prejeto 31.5.2002), ki je temeljni doktrinarni dokument za organiziranje, priprave, delovanje in izvajanje zaščite, reševanja in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah.

PRILOGA: Doktrina zaščite, reševanja in pomoči

Mirko Bandelj
GENERALNI SEKRETAR

PREJMEJO:

- ministrstva
- vladne službe

- lokalnim skupnostim in nevladnim organizacijam pošlje Ministrstvo za obrambo

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Na podlagi 93. člena zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 64/94, 33/00 in 87/01) je Vlada Republike Slovenije na 76. redni seji dne 30. maja 2002 pod točko 2C sprejela

DOKTRINO
ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI

1. UVOD

Doktrina zaščite, reševanja in pomoči (v nadaljnjem besedilu: doktrina) je dokument, ki obsega enotna načela in stališča za strokovno in operativno usmerjanje, organiziranje in izvajanje zaščite, reševanja in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah. Z uporabo enotnih načel se zagotavlja funkcionalno enotno in usklajeno izvajanje priprav na nesreče ter usklajeno in povezano delovanje vseh izvajalcev zaščite, reševanja in pomoči ob nesrečah.

Doktrina upošteva, da je varnost pred naravnimi in drugimi nesrečami del notranje varnosti Republike Slovenije ter da se področje zaščite in reševanja organizira kot normativno, organizacijsko in funkcionalno samostojen in enoten podsistem nacionalne varnosti države. Vanj so vključene in povezane vse reševalne dejavnosti ter službe in druge namenske sile za zaščito, reševanje in pomoč, ki pri svojem delovanju uporabljajo skupno telekomunikacijsko, informacijsko in drugo infrastrukturo.

Doktrina temelji na Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 56/01). Usklajena je z obrambno strategijo Republike Slovenije (Vlada Republike Slovenije, št. 820-00/2001-1 z dne 20.12.2001) ter doktrino civilne obrambe Republike Slovenije (Vlada Republike Slovenije, št. 810-02/2002-1 z dne 25.04.2002).

2. IZHODIŠČA ZA NAČRTOVANJE, ORGANIZIRANJE IN IZVAJANJE ZAŠČITE,
REŠEVANJA IN POMOČI

2.1. NEVARNOSTI IN OGROŽENOST LJUDI ŽIVALI, PREMOŽENJA,
KULTURNE DEDIŠČINE IN OKOLJA

Na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami so glavni viri nevarnosti in ogrožanja naravne in druge nesreče, neustrezni posegi v okolje in njegovo čezmerno onesnaževanje, vojaško ogrožanje, terorizem in drugi nevojaški viri ogrožanja.

V Sloveniji, glede na pogostost pojavljanja, posledice nesreč ter možnosti njihovega odpravljanja, razlikujemo tri značilne skupine nesreč:

- nesreče, ki se pojavljajo zelo pogosto, njihove posledice so lokalno omejene, prizadenejo predvsem posameznika ali manjše skupine (požari, prometne nesreče, neurja in podobno);
- nesreče, ki se pojavljajo poredko, njihove posledice so obsežne in vsestranske, prizadenejo skupnosti, onemogočijo delovanje bistvenih delov družbe, v skrajnih primerih lahko povzročijo tudi obsežne socialne posledice (rušilni potresi, poplave, viharji in podobno);
- nesreče, ki se dogajajo poredkoma, neposredno vplivajo na socialno strukturo in imajo zelo hude, vseobsežne in dolgoročno nepredvidljive posledice (jedrske nesreče).

Med nevarnosti, ki ogrožajo okolje, spada zlasti nesmotrno izkoriščanje naravnih virov, premalo premišljeni posegi v okolje in razne oblike onesnaževanja, ki rušijo naravno ravnovesje ter ogrožajo zdravo življenje človeka in obstoj živalskih ter rastlinskih vrst. Posebno nevarni so posegi v okolje pri preoblikovanju pokrajin, gradnji urbanističnih in industrijskih sistemov, melioracijah, spreminjanju vodnega režima, uvajanju monokultur v kmetijstvu in gozdarstvu, pretirani uporabi sredstev za zaščito rastlin, umetnih gnojil in podobno.

Po koncu hladne vojne se je verjetnost globalnega oboroženega spopada občutno zmanjšala. V širšem varnostnem okolju naše države se povečuje število različnih nevojaških tveganj in virov ogrožanja. Možno je ponovno poslabšanje varnostnih razmer v regiji jugovzhodno od Republike Slovenije. Oboroženi spopadi večjih razsežnosti, ki bi neposredno ogrozili tudi Slovenijo so možni le, če bi prišlo do evropske ali svetovne krize. Zato je varnost Republike Slovenije odvisna predvsem od dinamike zahodnoevropskih političnih in gospodarskih ter obrambnih združevalnih procesov.

V razmerah intenzivnega vključevanja slovenske družbe v svetovne gospodarske tokove, velikih migracij prebivalstva ter naraščanja organiziranega kriminala, se povečujejo varnostna tveganja, ki jih predstavlja terorizem in druge oblike množičnega nasilja oziroma nevojaškega ogrožanja. Njihove pojavne oblike so različne in težje predvidljive.

2.2. NARAVNE IN DRUGE DANOSTI, KI VPLIVAJO NA NASTANEK IN POSLEDICE NESREČ

Naravne in druge danosti vplivajo na pojavljanje nesreč in njihove posledice z omogočanjem, zaviranjem ali pospeševanjem pojavov in procesov, ki povzročijo nesreče ter vplivajo na njihove posledice. Učinki naravnih pojavov in drugih nenadzorovanih sil so pogosto odvisni od naravnih danosti, zlasti od lege, površja, sestave tal, vodnih, vremenskih in podnebnih razmer, pokritosti z rastlinstvom, pa tudi od gostote prebivalstva, tipov naselij in območij, poselitve, značilnosti urbanizacije, rabe tal, kmetijskih kultur, prometne in komunalne infrastrukture,

razvitosti gospodarskih in drugih dejavnosti, onesnaževanja ozračja, vode in tal ter odlagališč in ravnanja z odpadki.

2.3. PRIPRAVLJENOST NA NESREČE

Pripravljenost na nesreče obsega spremljanje in proučevanje nevarnosti ter možnosti zaščite pred njimi. Vključuje opazovanje, obveščanje in alarmiranje prebivalstva ob nesrečah, organiziranje, opremljanje in usposabljanje sil za zaščito, reševanje in pomoč ter usposabljanje prebivalcev za osebno in vzajemno zaščito. Obsega tudi zagotavljanje zalog zaščitnih sredstev in reševalne opreme ter sredstev človekoljubne pomoči, pripravo načrtov zaščite in reševanja ter načrtovanje in izvajanje zaščitnih ukrepov.

Lokalne skupnosti, v katerih je težišče zaščite, reševanja in pomoči, načrtujejo in zagotavljajo pripravljenost na nesreče v skladu z ocenami varnostnih tveganj na podlagi globalnih ocen ogroženosti, ki jih izdelata pristojni državni organ. Pri tem upoštevajo zlasti tveganja, ki se na njihovem območju pojavljajo najpogosteje in lahko povzročijo najhujše posledice. Upoštevajo tudi tveganja s specifičnimi posledicami (industrijske nesreče).

Ministrstva in drugi državni organi so neposredno odgovorni za pripravljenost in delovanje dejavnosti iz njihove pristojnosti ob nesrečah. Sodelujejo pri izdelavi državnih načrtov zaščite in reševanja, s katerimi se zagotavlja usklajeno ukrepanje ob velikih nesrečah in pomoč lokalnim skupnostim. Država skrbi za stalne zaloge zaščitnih sredstev, reševalne opreme in sredstev človekoljubne pomoči ter za izgradnjo in pripravljenost potrebne infrastrukture sistema zaščite in reševanja.

Gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije, ki opravljajo dejavnost, ki predstavlja povečano nevarnost ali upravljajo z nevarnimi sredstvi, morajo zaradi preprečitve nevarnosti ali nesreč izvajati redna opazovanja ter priprave za učinkovito začetno ukrepanje ter zaščito in reševanje ob nesreči.

Šole, otroški vrtci, zdravstvene, kulturne in druge organizacije morajo v okviru pripravljenosti zagotoviti predvsem pogoje in možnosti za izvajanje osebne in vzajemne zaščite delavcev oziroma varovancev ter učinkovito začetno ukrepanje ob različnih vrstah nesreč.

Podlaga za načrtovanje in izvajanje zaščite, reševanja in pomoči ter drugih oblik varstva pred nesrečami, so dolgoročno usmerjene interdisciplinarne raziskave vzrokov, pojavnih oblik in posledic nesreč ter možnih preventivnih ukrepov. Podlaga so tudi rezultati proučevanj pravnih, ekonomskih, socialnih, psiholoških in drugih vidikov nesreč, ki dajejo odgovore na vprašanja o učinkovitosti in ustreznosti ukrepanja. Z raziskavami se določajo merila in standardi za zagotavljanje varnosti pred nesrečami. Podlaga za načrtovanje in izvajanje zaščite, reševanja in pomoči so tudi študije posameznih primerov nesreč. Opirati se je treba tudi na izkušnje iz preteklih nesreč, pri čemer je treba upoštevati vse razpoložljive vire. Modele,

scenarije in načrte zaščite in reševanja pa je treba preverjati v dejanskih razmerah ob nesrečah.

3. NAČELA ORGANIZIRANJA ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI

Zaščita, reševanje in pomoč se organizira v skladu z naslednjimi načeli:

- vsakdo ima pravico do zaščite, reševanja in pomoči, če je zaradi nesreče ogroženo njegovo življenje, zdravje ali premoženje;
- ob nesrečah imata zaščita in reševanje človeških življenj prednost pred vsemi drugimi zaščitnimi in reševalnimi dejavnostmi;
- vse dejavnosti za zaščito, reševanje in pomoč so človekoljubne narave;
- za zaščito, reševanje in pomoč se lahko načrtujejo in odredijo le tisti ukrepi, dejavnosti in ravnanje, ki imajo podlago v ustavi in zakonih;
- preventivni ukrepi imajo prednost pri vseh oblikah načrtovanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- pri izvajanju zaščite, reševanja in pomoči se je treba izogibati nepotrebnim tveganjem;
- ob nesreči je vsakdo dolžan pomagati po svojih močeh in sposobnostih;
- vsakdo mora osebi, ki je v življenjski nevarnosti, priskočiti na pomoč, če s tem ne ogrozi svojega življenja. Če pa ji ne more pomagati, mora o tem brez odlašanja obvestiti center za obveščanje, policijo ali ustrezno reševalno službo oziroma za pomoč poskrbeti na drug način;
- vsakdo mora obvestiti najbližji center za obveščanje, policijo ali ustrezno reševalno službo o vsaki nevarnosti ali nesreči takoj, ko jo je opazil ali je zanj izvedel;
- prebivalci morajo imeti dostop do informacij o nevarnostih naravnih in drugih nesreč ter o varstvu pred njimi;
- lokalna skupnost mora prebivalce obveščati o nevarnostih in zaščiti pred njimi ter jih seznaniti z načrti zaščite in reševanja ter ravnanjem ob nesreči;
- lokalne skupnosti so neposredno odgovorne za izvajanje zaščite, reševanja in pomoči na svojem območju;
- lokalna skupnost in država praviloma zagotavljata ob nesreči pomoč oziroma socialno varnost le tistim, ki si je ne morejo zagotoviti sami;
- lokalna skupnost uporabi ob nesreči najprej svoje sile in sredstva za zaščito, reševanje in pomoč;
- vsaka fizična in pravna oseba ima pravico in dolžnost, da sama in skupaj z drugimi izvaja varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami in je v skladu z zakonom odgovorna za izvajanje zaščite, reševanje in pomoči. Najprej mora poskrbeti za svojo varnost in le, če svoje varnosti ne more zagotoviti, lahko zaprosi za pomoč drugih;

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

- vsaka fizična ali pravna oseba, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti, povzročila ogroženost, zaradi katere so nastali stroški nujnega ukrepanja oziroma je povzročila nesrečo, mora pokriti neposredno škodo, stroške zaščitnih ukrepov ter stroške zaščite in reševanja, vzpostavitve v prejšnje stanje ter stroške odškodnin;
- sile in sredstva za zaščito, reševanje in pomoč se organizirajo glede na ogroženost ter po prostorskem in funkcionalnem načelu, lahko pa tudi kot kombinacija obeh načel;
- sile, ki izvajajo zaščitne in reševalne dejavnosti v miru, te dejavnosti opravljajo s čim manjšimi organizacijskimi spremembami tudi v vojnem in izrednem stanju ter v drugih spremenjenih razmerah;
- sile za zaščito, reševanje in pomoč morajo biti organizirane, usposobljene in opremljene tako, da se na nesrečo lahko odzovejo v najkrajšem možnem času;
- enote in službe Civilne zaščite se organizirajo predvsem za opravljanje tistih nalog zaščite, reševanja in pomoči, za katere niso zadolžene prostovoljne ali poklicne reševalne sestave, ali je teh sil premalo na določenem območju;
- vodenje zaščitnih in reševalnih akcij temelji na enostarešinstvu in obveznem izvajanju odločitev organov, ki so pristojni za vodenje zaščite, reševanja in pomoči;
- vedno se uporabi le toliko sil za zaščito, reševanje in pomoč oziroma reševalnega osebja, kolikor ga je mogoče uporabiti za racionalno izvajanje nalog zaščite, reševanja in pomoči;
- vsak poveljnik Civilne zaščite, vodja intervencije, vodja reševalne enote, službe ali skupine, mora imeti namestnika. Če ga nima, pooblasti osebo, ki ga nadomešča;
- vsak poveljnik oziroma vodja in vsak pripadnik ali reševalec mora v vsakem trenutku vedeti, kdo je njegov neposredni nadrejeni in kdo podrejeni;
- za varnost pripadnikov sil za zaščito, reševanje in pomoč pri delu so odgovorni poveljniki ali vodje intervencij, ki vodijo izvajanje zaščite, reševanja in pomoči. Za izvajanje predpisanih ukrepov za varnost in zdravje pri delu ter ustrezno osebno in skupno zaščitno opremo, skrbijo organi, ki organizirajo posamezne enote, službe in druge operativne sestave;
- sile in sredstva ter uporabljeni ukrepi pri zaščiti, reševanju in pomoči, morajo biti v sorazmerju z ogroženostjo oziroma posledicami nesreče;
- pri organiziranju in izvajanju zaščite, reševanja in pomoči se praviloma uporabijo obstoječi materialni in drugi viri, pa tudi enotni postopki in standardi, zaradi usklajenega delovanja različnih reševalnih sil, služb in sestav;
- vojsko in obrambna sredstva je mogoče uporabiti za zaščito, reševanje in pomoč, če razpoložljive sile in sredstva ne zadostujejo za nujno reševanje in pomoč in če vojska ni nujno potrebna pri opravljanju obrambnih nalog;

- načrti zaščite in reševanja ter postopki pri njihovem izvajanju morajo biti enostavni, jasni in razumljivi, z njimi morajo biti seznanjeni vsi njihovi izvajalci;
- vse oblike zaščite, reševanja in pomoči se morajo izvajati v skladu z načeli mednarodnega humanitarnega prava in mednarodnega prava o varstvu ljudi, živali, kulturne dediščine in okolja pred škodljivimi vplivi naravnih in drugih nesreč ter v skladu s sprejetimi mednarodnimi obveznostmi;
- v vojnem stanju morajo izvajalci zaščite, reševanja in pomoči izpolnjevati pogoje, določene z ženevskimi konvencijami;
- država zagotavlja sodelovanje in solidarnost z drugimi državami pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami s sklepanjem mednarodnih pogodb, obveščanjem drugih držav o nevarnostih in nesrečah, z mednarodno izmenjavo podatkov ter pomočjo ob nesrečah;
- proti znanim tveganjem se je praviloma potrebno zavarovati. Povzročitelj tveganja se mora praviloma zavarovati proti odgovornosti za škodo, ki jo lahko povzroči tretji osebi;
- pomoč ob nesreči je praviloma brezplačna.

4. CILJI IN NALOGE ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI

Temeljni cilj zaščite, reševanja in pomoči je obvarovati ljudi, živali, materialne in druge dobrine ter okolje pred nesrečami oziroma uničenjem, poškodbami in drugimi posledicami nesreč ter ublažiti njihove posledice. Temeljni cilj se uresničuje:

- s preventivno dejavnostjo,
- z vzpostavitvijo in vzdrževanjem pripravljenosti za ukrepanje,
- z opazovanjem, obveščanjem in alarmiranjem,
- z zaščito, reševanjem in pomočjo,
- z odpravljanjem posledic nesreč.

4.1. PREVENTIVNA DEJAVNOST

Cilj preventivne dejavnosti je preprečiti, odstraniti ali zmanjšati varnostno tveganje. Preventivno delovanje obsega organizacijske, tehnične in druge ukrepe ter dejavnosti, da se prepreči nastanek ali vsaj ublaži posledice posameznih nesreč oziroma olajša izvajanje zaščite, reševanja in pomoči, če do nesreče pride. Preventivo izvajajo pristojna ministrstva, lokalne skupnosti ter gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije, v skladu z njihovo dejavnostjo. Ministri so neposredno odgovorni za usmerjanje, izvajanje in stanje preventivnih ukrepov in aktivnosti v dejavnosti iz njihove pristojnosti. Preventivne ukrepe in dejavnosti ureja področna zakonodaja, načrtujejo pa se v programih in načrtih varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami oziroma v razvojnih načrtih, ki se nanašajo na posamezne dejavnosti.

4.2. PRIPRAVLJENOST ZA UKREPANJE

Pripravljenost za ukrepanje obsega načrte zaščite in reševanja ter druge oblike pripravljenosti, ki omogočajo čim hitrejši odziv in učinkovito ukrepanje ob nesreči. Predpogoj za zagotavljanje pripravljenosti je tudi ustrezna organizacija, opremljenost in usposobljenost sil za zaščito, reševanje in pomoč glede na vrsto in obseg nesreč na območju, na katerem so te sile ustanovljene. Sem spadajo tudi prostorski, gradbeni in drugi tehnični ukrepi, s katerimi se posamezna območja, naselja in objekti, zgradijo, uredijo in opremijo tako, da se ob nesrečah preprečijo človeške žrtve in večja materialna škoda ter da se omogoči učinkovito delovanje reševalnih služb. Navedeni ukrepi se upoštevajo pri pripravi prostorskih planov ter projektiranju in graditvi objektov. Pri načrtovanju posegov v prostor se mora upoštevati omejitve rabe prostora zaradi prevelikih varnostnih tveganj (omejitev dejavnosti in gradenj na potresnih, poplavnih in plazovitih območjih), območja izključne rabe prostora (vadbišča, logistična središča) ter območja možne izključne rabe prostora (začasna prebivališča, območja odlaganja onesnaženih materialov in nevarnih snovi, odlaganje ruševin).

Zaščita pred nevarnostmi se zagotavlja tudi z izgradnjo zaklonišč, pripravami za evakuacijo, nastanitev in oskrbo ogroženih prebivalcev, tehničnimi in drugimi sredstvi za osebno in skupinsko radiološko, kemijsko in biološko zaščito ter zaščito nepremične in premične kulturne dediščine. Zaklonišča osnovne zaščite se gradijo v mestih in drugih ogroženih naseljih ter v objektih, ki so namenjeni za opravljanje dejavnosti širšega pomena, kot je zdravstvo, šolstvo, telekomunikacije, energetika, javni promet in podobno.

Pripravljenost za ukrepanje zagotavljajo ministrstva in drugi državni organi, lokalne skupnosti ter gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije v skladu s svojo dejavnostjo in pristojnostmi. K pripravljenosti za ukrepanje prispevajo tudi državljani z zagotavljanjem sredstev za osebno in vzajemno zaščito.

4.3. OPAZOVANJE, OBVEŠČANJE IN ALARMIRANJE

Opazovanje, obveščanje in alarmiranje se organizira kot enoten podsistem za odkrivanje in spremljanje nevarnosti naravnih in drugih nesreč, obveščanje in alarmiranje ter vodenje zaščite, reševanja in pomoči ob nesrečah. Sestavlja ga informacijski in telekomunikacijski sistem, centri za obveščanje ter sredstva za alarmiranje. Sistem deluje neprekinjeno v potrebnem obsegu, po potrebi pa se aktivira v celoti.

4.4. ZAŠČITA, REŠEVANJE IN POMOČ

Zaščita, reševanje in pomoč ob nesrečah obsega zlasti gašenje in reševanje ob požarih in eksplozijah, reševanje iz ruševin in plazov, reševanje v gorah, v jamah,

rudnikih, na vodi in iz vode, reševanje ob neurjih, viharjih in drugih vremenskih ujmah, reševanje v prometnih nesrečah, prvo in nujno medicinsko ter veterinarsko pomoč, varstvo pred neeksplozivnimi ubojnimi sredstvi, izvajanje radiološke, kemijske in biološke zaščite, poizvedovanje za žrtvami in pogrešanimi, pomoč ogroženim, splošno humanitarno pomoč ter zagotavljanje osnovnih pogojev za življenje.

Zaščito, reševanje in pomoč izvajajo javne prostovoljne in poklicne reševalne službe, strokovne službe gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij, humanitarnih organizacij, enote, službe in organi Civilne zaščite ter druge sile za zaščito, reševanje in pomoč. Pri izvajanju reševalnih dejavnosti se povezujejo in sodelujejo med seboj. Za njihovo načrtno in usklajeno delovanje skrbijo pristojni poveljniki in štabi Civilne zaščite.

4.5. ODPRAVLJANJE POSLEDIC NESREČ

Odpravljanje posledic nesreč obsega nujne ukrepe in dejavnosti pri zagotavljanju osnovnih pogojev za življenje ter zagotovitev pogojev za trajno obnovo prizadetega območja. Dejavnosti za zagotovitev osnovnih življenjskih pogojev obsegajo zlasti oskrbo s pitno vodo, hrano, zdravili, električno energijo, ureditev nujnih prometnih povezav, komunalnih storitev, oskrbo živali in nujno zavarovanje kulturne dediščine. Organizirajo in usmerjajo jih organi, pristojni za vodenje zaščite, reševanja in pomoči, izvajajo pa jih sile za zaščito, reševanje in pomoč, javne službe in druge organizacije. O tem ali so osnovni življenjski pogoji zagotovljeni, praviloma odločajo na predlog organov, ki vodijo zaščito, reševanje in pomoč, župani oziroma Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) na podlagi ocene dejanskih razmer na prizadetem območju.

Trajno obnovo prizadetega območja praviloma organizirajo in vodijo pristojni resorni organi oziroma organi, ki jih določijo vlada, pristojna ministrstva ali lokalne skupnosti. Namen trajne obnove je vrnitev z nesrečo prizadetega območja v prejšnje stanje ali izboljšanje stanja.

5. PRISTOJNOSTI NOSILCEV ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI

Država skrbi za normativno urejanje sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, načrtovanje razvojnega in raziskovalnega dela, izdelavo državnih načrtov zaščite in reševanja ter organiziranje sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja. Skrbi za organiziranje in pripravlanje državnih sil, pripravo in izvajanje programov izobraževanja ter usposabljanja za zaščito, reševanje in pomoč. Organizira ali podpira izvajanje določenih oblik zaščite, reševanja in pomoči (reševanje v gorah, jamah, na vodi in iz vode itd.). V državni pristojnosti je mednarodno sodelovanje ter izvajanje inšpekcijskega nadzora. Država ob nesrečah zagotavlja po potrebi tudi pomoč prizadetim pokrajinam in lokalnim skupnostim. Zaradi učinkovitega načrtovanja, vodenja in izvajanja nalog varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

iz državne pristojnosti na posameznih geografsko zaokroženih območjih, ki omogočajo tudi pravočasno odzivanje na nesreče, se območje države organizira v določeno število regij, v katerih se organizirajo strokovne službe za zaščito in reševanje, organi za vodenje zaščite, reševanja in pomoči ter enote, službe in organi Civilne zaščite, logistični centri oziroma druge operativne sestave. Del teh nalog lahko opravljajo tudi pokrajine.

Lokalne skupnosti zagotavljajo spremljanje nevarnosti, obveščanje prebivalcev o nevarnostih, izvajanje zaščitnih ukrepov, razvijanje in usmerjanje osebne in vzajemne zaščite, organiziranje in pripravljane občinskih sil za zaščito, reševanje in pomoč ter njihovo usposabljanje. Ob nesrečah organizirajo in vodijo zaščito, reševanje in pomoč na svojem območju ter dejavnosti pri odpravljanju njihovih posledic. Zaradi večje učinkovitosti in gospodarnosti priprav in ukrepanja lahko lokalne skupnosti na določenem območju skupaj razvijajo nekatere priprave za posamezne vrste nesreče. Občine priprave usklajujejo s sosednjimi občinami v tistih primerih, ko bi lahko posledice nesreče zajele dve ali več sosednjih občin.

Na podlagi globalnih ocen ogroženosti in drugih strokovnih podlag, občine ugotavljajo in analizirajo tveganja na svojem območju ter same ali v sodelovanju s sosednjimi lokalnimi skupnostmi, skrbijo za preventivne ukrepe in pripravljenost. O vsaki novi nevarni dejavnosti in drugih tveganjih na svojem območju, morajo obvestiti sosednje lokalne skupnosti, če te dejavnosti oziroma tveganja ogrožajo tudi sosednje območje.

Gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije zagotavljajo predvsem pogoje in možnosti za izvajanje osebne in vzajemne zaščite zaposlenih ter v ta namen pripravljajo ustrezne načrte ter izvajajo predpisane zaščitne ukrepe. Na svoje stroške morajo zagotoviti predpisana zaščitna sredstva in reševalno opremo, organizirati predpisane reševalne enote in službe ter organizirati usposabljanje delavcev. O vsaki nevarni dejavnosti in drugih tveganjih, ki so povezana z njihovo dejavnostjo, morajo obvestiti lokalno skupnost, na območju katere poslujejo, ter druge lokalne skupnosti, če njihova dejavnost ogroža tudi njihovo območje.

Državljeni so v skladu z zakonom dolžni delovati v Civilni zaščiti. V določenih primerih morajo dajati v uporabo svoja materialna sredstva in nepremičnine ter se usposablјati in pripravljati za izvajanje osebne in vzajemne zaščite ter predpisanih zaščitnih ukrepov. Državljeni, ki prostovoljno ali nepoklicno opravljajo naloge zaščite, reševanja in pomoči, uživajo pravice kot so predpisane za pripadnike Civilne zaščite. Državljeni, ki poklicno opravljajo strokovno službo na področju zaščite, reševanja in pomoči, se razporejajo v aktivno službo v Civilno zaščito, ki je izenačena z delovno dolžnostjo državljanov.

6. SILE ZA ZAŠČITO, REŠEVANJE IN POMOČ

Sile za zaščito, reševanje in pomoč so namenjene izvajanju ukrepov in nalog zaščite, reševanja in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah. Organizirajo se kot enote,

službe in druge sestave. Organizirajo jih lokalne skupnosti, država ter določene gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije. Lokalne skupnosti in država jih organizirajo glede na ogroženost njihovega območja, gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije pa tudi v skladu s tveganji v dejavnosti, ki jo opravljajo. Prednost pri organiziranju sil za zaščito, reševanje in pomoč je treba dajati, če je le možno, prostovoljnim sestavam. Glede na način vključevanja in sodelovanja državljanov, se delijo na:

- prostovoljne, ki jih organizirajo po načelu prostovoljnosti nevladne, zlasti humanitarne organizacije;
- poklicne, ki se kot enote oziroma službe organizirajo s poklicnim opravljanjem nalog kot javni zavodi, režijski obrati ali druge organizacijske oblike;
- dolžnostne, ki se organizirajo kot enote, službe in organi Civilne zaščite na podlagi državljanske dolžnosti.

Sile za zaščito, reševanje in pomoč sestavljajo enote za hitre intervencije, splošne reševalne enote in službe, posebne reševalne enote in službe ter enote, službe in organi Civilne zaščite. Pri izvajanju zaščite, reševanja in pomoči sodelujeta tudi policija in Slovenska vojska.

6.1. ENOTE ZA HITRE INTERVENCIJE

Enote za hitre intervencije so namenjene za izvajanje posebno zahtevnih reševalnih intervencij, ki zahtevajo hitro ukrepanje za preprečitev ali zmanjšanje nevarnosti oziroma posledic nesreče. Sodelujejo tudi pri zaščiti, reševanju in pomoči na podlagi mednarodnih pogodb s sosednjimi in drugimi državami ter v mednarodnih humanitarnih in reševalnih akcijah praviloma v širši regiji. Organizirajo se kot državne enote za hitre intervencije ter gasilske enote, ki opravljajo naloge širšega pomena. Glede na ogroženost jih lahko organizirajo tudi večje lokalne skupnosti. Zlasti državne enote morajo biti organizirane, opremljene in usposobljene tako, da svoje naloge lahko izvajajo določen čas avtonomno in neodvisno na območju celotne države ali izven nje.

6.2. SPLOŠNE REŠEVALNE ENOTE IN SLUŽBE

Splošne reševalne enote in službe se organizirajo kot prostorske sile za zaščito, reševanje in pomoč za izvajanje intervencij na območju, za katerega so ustanovljene. Te sile sestavljajo predvsem javne reševalne službe, ki so prostovoljne, s poklicnim jedrom ali brez njega ter poklicne. Javne reševalne službe so gasilska, gorska in jamarska reševalna služba, podvodna reševalna služba ter javna zdravstvena služba nujne medicinske pomoči. Gasilska služba se organizira kot obvezna lokalna javna služba, ki opravlja poleg gasilskih tudi splošne reševalne naloge. Gorska in jamarska reševalna služba se organizirata enotno na ravni države kot vsedržavni reševalni službi. Podvodna reševalna služba se praviloma organizira na ravni regij.

Vodstva nevladnih organizacij na državni ravni strokovno usmerjajo in skrbijo za pripravljenost, opremljenost in usposobljenost enot, služb in drugih operativnih sestav, ki jih razvijajo za zaščito, reševanje in pomoč.

6.3. POSEBNE REŠEVALNE ENOTE IN SLUŽBE

Posebne reševalne enote in službe se organizirajo za opravljanje določenih nalog zaščite, reševanja in pomoči. Organizirajo jih ministrstva, gospodarske družbe, zavodi, društva in druge nevladne organizacije, ki imajo za ta namen ustrezne kadre in sredstva. Organizirajo jih na podlagi pogodbe sklenjene s posamezno lokalno skupnostjo ali ministrstvom, pristojnim za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, oziroma drugim ministrstvom, ter v skladu z ocenami ogroženosti. Posebne reševalne enote in službe so rudniške reševalne enote, enote za reševanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi, enote vodnikov reševalnih psov, enote za postavljanje začasnih prebivališč, enote za higiensko-epidemiološko delo, enote za identifikacijo trupel, služba za helikoptersko reševanje zlasti ob prometnih nesrečah, nastanitvene enote in stacionariji za oskrbo obolelih in poškodovanih ter drugih skupin ogroženih prebivalcev, mobilni meteorološki in hidrološki laboratoriji, mobilni ekološki laboratoriji in podobno.

Poizvedovalno službo in nekatere druge naloge pomembne za zaščito, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah opravlja na podlagi zakonskega pooblastila nacionalna organizacija Rdečega križa.

6.4. ENOTE, SLUŽBE IN ORGANI CIVILNE ZAŠČITE

Enote, službe in organi Civilne zaščite se organizirajo kot dopolnilne sile za zaščito, reševanje in pomoč na ravni države, lokalnih skupnosti in gospodarskih družb, zavodov ter drugih organizacij v skladu z ocenami ogroženosti ter enotnimi merili za organiziranje, opremljanje in usposabljanje sil za zaščito, reševanje in pomoč. Z enotami in službami Civilne zaščite se zagotavlja izvajanje določenih nalog za zaščito, reševanje in pomoč ob velikih naravnih in drugih nesrečah v lokalnih skupnostih in na ravni države, ki jih ne morejo izvajati obstoječe splošne in posebne reševalne enote in službe ali če je njihovo število premajhno.

Enote in službe Civilne zaščite se organizirajo zlasti za tehnično reševanje, za prvo pomoč in prvo veterinarsko pomoč, radiološko, kemijsko in biološko zaščito, vzdrževanje in uporabo zaklonišč, za podporo in druge naloge. Poverjeniki Civilne zaščite se imenujejo v stanovanjskih stavbah, ulicah, naseljih, gospodarskih družbah in podobno zlasti za organizacijo in izvajanje osebne in vzajemne zaščite prebivalcev ali zaposlenih. Za podporo delovanja sil za zaščito, reševanje in pomoč se organizirajo logistični centri. Za zbiranje, dokumentiranje in posredovanje informacij o prizadetih in druge informacijske naloge, se praviloma ob velikih nesrečah ustanovijo informacijski centri.

Enote in službe Civilne zaščite se organizirajo po prostorskem načelu kot taktične enote z močjo od ene ekipe oziroma oddelka do ene čete. Istovrstne enote in službe Civilne zaščite se lahko med seboj združujejo v večje sestave.

Za načrtno organiziranje in usklajeno vodenje zaščite, reševanja in pomoči se v določenih gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah, lokalnih skupnostih, četrtih in naseljih ter na ravni države imenujejo poveljniki Civilne zaščite, njihovi namestniki in štabi Civilne zaščite.

6.5. POLICIJA

Policija sodeluje pri zaščiti, reševanju in pomoči v skladu s svojo organizacijo in opremljenostjo. Ob nesrečah policija varuje življenje ljudi, osebno varnost in premoženje ljudi, preprečuje, odkriva in preiskuje kazniva dejanja in prekrške, odkriva in prijema storilce kaznivih dejanj in prekrškov ter druge iskane osebe ter jih izroča pristojnim organom, vzdržuje javni red, nadzira in ureja promet in gibanje oseb, sodeluje pri zavarovanju območja nevarnosti ali nesreče, opravlja določene naloge povezane s tujci ter po potrebi sodeluje v reševalnih akcijah.

6.6. SLOVENSKA VOJSKA

Slovenska vojska sodeluje pri zaščiti, reševanju in pomoči v skladu s svojo organizacijo in opremljenostjo. Letalske, inženirske in določene druge enote ministrstvo, pristojno za obrambo, namensko opremlja in usposablja za izvajanje zaščite, reševanja in pomoči ob nesrečah. Vojska skrbi za zaščito in reševanje vojaškega premoženja.

6.7. AKTIVIRANJE SIL ZA ZAŠČITO, REŠEVANJE IN POMOČ

Sile za zaščito, reševanje in pomoč se aktivirajo ob naravnih in drugih nesrečah praviloma na podlagi odločitve organa, ki je ustanovitelj posamezne enote ali službe. O mobilizaciji sil za zaščito, reševanje in pomoč odloča vlada. O aktiviranju in uporabi Civilne zaščite ter drugih sil za zaščito, reševanje in pomoč ob večji naravni ali drugi nesreči odloča pristojni poveljnik Civilne zaščite ali drug organ, ki je pristojen za vodenje v skladu z načrti zaščite in reševanja. Ob manjši naravni ali drugi nesreči običajno aktivira reševalne službe ter druge sile za zaščito, reševanje in pomoč pristojni center za obveščanje na podlagi načrtov zaščite in reševanja oziroma drugih dokumentov.

Če je pri zaščiti, reševanju in pomoči potrebno sodelovanje policije, se o tem obvesti operativno-komunikacijski center Generalne policijske uprave. Naloge policije opravljajo policisti na kraju nesreče v skladu s predpisi, ki opredeljujejo vlogo, pristojnosti in pooblastila policije.

O uporabi Slovenske vojske pri izvajanju nalog zaščite, reševanja in pomoči v miru odloča vlada, v nujnih primerih pa minister, pristojen za obrambo, ali načelnik Generalštaba na predlog poveljnika Civilne zaščite Republike Slovenije. Slovenska vojska se vključi v zaščito, reševanje in pomoč po predpisanem postopku. V vojnem stanju odloča o sodelovanju Slovenske vojske pri nalogah zaščite, reševanja in pomoči poveljnik brigade, njej enake ali višje enote. Slovenska vojska se za zaščito, reševanje in pomoč uporabi le, če z drugimi silami in sredstvi ni mogoče uspešno izvajati zaščite, reševanja in pomoči oziroma, če ni zadržana pri opravljanju obrambnih nalog.

Policija in Slovenska vojska sodelujeta pri izvajanju nalog zaščite, reševanja in pomoči v skladu s predpisi ter usmeritvami pristojnega poveljnika Civilne zaščite oziroma vodje intervencije. Delovanje policije in posameznih enot Slovenske vojske vodijo njihovi vodje oziroma poveljniki.

Sile za zaščito, reševanje in pomoč uživajo med opravljanjem nalog v vojnem stanju zaščito na podlagi dopolnilnega protokola (Protokol I) k ženevski konvenciji o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov ter ne smejo izvajati bojnih nalog.

7. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

Pri izobraževanju v osnovni šoli se posredujejo temeljna teoretična in praktična znanja o naravnih in drugih nesrečah ter o zaščiti pred njimi. Pri poklicnem, srednjem in visokošolskem izobraževanju se posredujejo vsebine o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami glede na usmeritev posameznega izobraževalnega programa.

Usposabljanje prebivalcev za osebno in vzajemno zaščito ter za izvajanje predpisanih zaščitnih ukrepov organizirajo lokalne skupnosti in država glede na vamostna tveganja ter načrte zaščite in reševanja kot neobvezne oblike usposabljanja. Poudarek je potrebno dajati širjenju znanj za začetno ukrepanje ob nesrečah ter osebno in vzajemno zaščito.

Izobraževanje strokovnih kadrov s področja zaščite, reševanja in pomoči se izvaja v okviru rednega izobraževalnega sistema ter z različnimi oblikami funkcionalnega izobraževanja. Po posebnem izobraževalnem programu se izvaja le poklicno izobraževanje gasilcev.

Usposabljanje pripadnikov sil za zaščito, reševanje in pomoč se izvaja po programih, ki jih predpiše minister, pristojen za varstvo pred naravnimi in drugim nesrečami. Usposabljanje pripadnikov sil za zaščito, reševanje in pomoč organizirajo ustanovitelji posameznih enot, služb in drugih operativnih sestav, izvajajo pa ga izobraževalni center za zaščito in reševanje Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, pooblašcene izobraževalne organizacije ter društva in druge nevladne organizacije.